

Utilitarisme

Etter å ha arbeidet med dette kapitlet skal du:

- forstå hva det utilitaristiske nytteprinsippet går ut på, og hvordan prinsippet kan brukes til å ta etiske beslutninger;
- kjenne ulike utilitaristiske teorier om hva det innebærer at en konsekvens er god;
- kunne forklare hvordan utilitarister mener at vi bør fordele goder;
- kjenne til hva som ligger i begrepet om moralsk status, og det utilitaristiske synet på moralsk status;
- kunne identifisere mulige styrker og svakheter ved utilitarismen.

16.1 Utilitarismens grunnprinsipp: Maksimer gode konsekvenser

La oss tenke oss at du har ansvar for å avgjøre om det skulle settes i gang et vaksineprogram med en vaksine som har noen kjente bivirkninger. Bivirkningene er sjeldne, men alvorlige, og rammer

mennesker som ellers er friske. Men det er også grunn til å tro at vaksineprogrammet vil føre til at mange får beskyttelse mot alvorlig sykdom. Hvis du bestemmer deg for å sette i gang et tilstrekkelig stort vaksineprogram, vil du vite nesten helt sikkert at beslutningen din vil påføre noen ellers friske mennesker alvorlige men, og kanskje føre til at de dør.

Ville beslutningen vært etisk problematisk, selv om den fører til at mange får beskyttelse mot sykdommen, og til at summen av dødsfall blir lavere?

For en **utilitarist** vil ikke det at man påfører noen en skade med vilje, i seg selv være avgjørende for om handlingen er riktig eller gal, så lenge konsekvensene av handlingen er tilstrekkelig gode etter en totalvurdering. Kjernen i utilitarismen er at det eneste som har moralsk betydning ved en handling, er konsekvensene av handlingen. Ifølge utilitarismen har vi plikt til å alltid velge det ene handlingsalternativet som gir den aller største summen av gode konsekvenser, når vi tar alle som berøres av handlingen med i beregningen (Bentham, 1789/1996, s. 14). Dette kalles for **nytteprinsippet**. En annen måte å uttrykke nytteprinsippet på er at man alltid skal *maksimere gode konsekvenser*. For vaksineeksemplet ovenfor betyr det at vi til og med kan tillate at noen ellers friske personer dør, så lenge det er dette som gir den største nettosummen av gode konsekvenser.

Utilitarisme: Etisk teori som sier at vi alltid bør velge det handlingsalternativet som gir den største summen av gode konsekvenser.